

4. Private Label без міфів: як працюють власні торгові марки та чи варто їх обирати. URL: <https://focus.ua/uk/ukraine/694069-private-label-bez-mifiv-yak-pracyuyut-vlasni-torgovi-marki-ta-chi-var-to-jih-obirati>

5. Дорогою ціною: як АЗК стали більш ніж заправками авто. URL: <https://biz.nv.ua/ukr/markets/energetichna-nezlamnist-yak-wog-zabezpechuye-bezperedibynu-robotu-azk-pid-chas-energetichnih-viprobuvan-50455123.html>

6. Звіт CFO ОККО Group Назара Купибіди (ОККО у 2022-2024 рр. оновила 91 АЗК; 24.10.2024). URL: <https://interfax.com.ua/>

7. Інформація про компанію ТОВ «АТБ-маркет». URL: <https://www.atbmarket.com/company?srsId=AfmBOoqEP4FbJfDRFV-TMkYIRnWk4k76-HaXZW-ZfxWT1bD482NQ3Pso>

8. Рітейл в Україні: що це, як працює та з чого почати. Go Deal Brokers. URL: <https://business-broker.com.ua/blog/riteyl-v-ukraini-sho-tse-ia-pratsiuie-ta-z-choho-pochaty/>

9. Фестиваль власних марок у NOVUS: економія, якість і підтримка України. URL: <https://life.pravda.com.ua/projects/festival-vlasnih-marok-306061/>

10. Фудхол «Сільпо Resto» (ТРЦ River Mall). URL: <https://silporestorivermall.choiceqr.com/menu/section:menu-417/novinki>

11. Фудхоли «Сільпо Resto». URL: <https://silpo.ua/about/foodholy-silpo>

12. Шаурменні, магазини і гастростудії. Як і навіщо МХП розвиває нові формати (27 жовтня 2020 р.). URL: <https://nv.ua/ukr/project/mhp-rozvivaye-novi-formati-m-yasomarket-sekrety-shefa-shaurma-doner-market-novini-ukrajini-50119237.html>

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-606-8-46>

ЕЛЕКТРОННЕ УРЯДУВАННЯ ТА ЕЛЕКТРОННА ДЕМОКРАТІЯ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ ТА ЦИФРОВИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ

Сяська Олена Василівна

кандидат економічних наук, доцент,

доцент кафедри документальних комунікацій та менеджменту,

Рівненський державний гуманітарний університет

м. Рівне, Україна

Масштаби та наслідки сучасного етапу цифровізації суспільства мають беззаперечно трансформаційний характер і породжують нові уявлення про світ. При цьому можливості електронного зв'язку та

модернізація засобів передачі інформації змінили майже всі суспільні процеси, і не в останню чергу моделі здійснення влади. Без перебільшення можна стверджувати, що в сучасному світі відбувається Інтернет-революція, яка визначає нову систему взаємин громадян та держави [1].

Інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) сьогодні формують середовище, де розвиток демократії прямо залежить від цифрових трансформацій. У цьому контексті відкритість органів влади стає стратегічним пріоритетом. Вона не лише сприяє прозорості управлінських процесів, а й активує механізми громадянського нагляду, захищає права людини та створює міцний фундамент для формування довіри між державою та суспільством.

Сьогодні ключовими інструментами забезпечення відкритості та прозорості діяльності органів державної влади є електронне урядування та електронна демократія. Попри спільну технологічну основу, ці концепції мають різні вектори спрямування та функціональні завдання у системі публічного управління.

Головною метою електронного урядування є підвищення ефективності, швидкості та зручності надання державних послуг, мінімізація корупційних ризиків через усунення людського фактора та забезпечення безперебійного доступу до публічної інформації [2]. В умовах глобальних викликів, таких як пандемії, військові конфлікти, кіберзагрози та економічна нестабільність, електронне урядування є важливим механізмом забезпечення безперервності функціонування державних інституцій. Використання цифрових сервісів дозволяє забезпечити доступ громадян до адміністративних послуг незалежно від їхнього місця перебування, що є особливо актуальним в умовах кризових ситуацій.

В свою чергу, електронна демократія є формою суспільної організації, за якої громадяни та бізнес залучаються до державного управління та формування державної політики за допомогою ІКТ [3]. Якщо електронне урядування фокусується на сервісі та ефективності, то електронна демократія – на політичній участі та волевиявленні громадян.

В Україні розвиток електронного урядування та електронної демократії є одним із пріоритетних напрямів державної політики. У цьому контексті важливого значення набуває оцінювання ефективності реалізації відповідних цифрових трансформацій та рівня залучення громадян до управлінських процесів. З цією метою доцільно звернутися до міжнародних індикаторів, які дозволяють здійснити комплексний аналіз досягнутого рівня розвитку.

Ключовими індикаторами в цьому контексті виступають індекс розвитку електронного урядування (E-Government Development Index, EGDI) та індекс демократії (Democracy Index), які відображають відповідно рівень цифровізації публічного управління та стан демократичних процесів у країні. Їх використання дає змогу не лише оцінити поточні позиції України у глобальному вимірі, але й визначити ключові тенденції, проблеми та перспективи подальшого розвитку електронного урядування й електронної демократії.

EGDI – це комплексний показник, який оцінює готовність і можливості національних державних структур у використанні ІКТ для надання громадянам державних послуг. Дослідження, яке проводиться раз на два роки, поділяє країни на 4 групи: із низьким, середнім, високим та дуже високим рівнями розвитку електронного уряду.

У 2022 р. Україна піднялась у рейтингу на 46 місце (із 193 країн, що приймали участь у рейтингу) і перейшла до групи країн із дуже високим рівнем розвитку електронного урядування (у 2020 р. Україна займала 69 місце, у 2018 р. – 82 місце). Рейтинг був створений на основі дослідження Організації Об'єднаних Націй «The United Nations E-Government Survey 2022» [4].

За даними [5], у 2024 р. Україна піднялась у рейтингу на 30 місце. Це свідчить про успішну побудову інфраструктури, оцифрування реєстрів та високу якість онлайн-сервісів (на прикладі екосистеми «Дія»).

Індекс демократії – це глобальний рейтинг, що розробляється аналітичним підрозділом британського видання The Economist (Economist Intelligence Unit, EIU). Щороку EIU оцінює 167 країн і територій за десятибальною шкалою відповідно до міцності їхньої демократичної практики. Включно з тим, наскільки чесно вони проводять вибори та наскільки добре вони захищають громадянські свободи. За результатами аналізу держави групуються у чотири категорії: повна демократія, демократія з вадами, гібридний режим та авторитарний режим.

Останній звіт, опублікований 27 лютого 2025 р. показує, що лише 6,6% населення світу живуть в умовах повноцінної демократії (порівняно з 12,5% у 2015 році), а більше третини (39,2%) населення світу живе в умовах авторитарного правління. Останніми роками ця частка повільно зростає [6].

Україна у 2024 р. за індексом демократії зайняла 92 місце (із 167 країн, що приймали участь у рейтингу). Наша країна другий рік поспіль б'є антирекорд в індексі демократії (у 2023 р. Україна займала 91 місце, у 2022 р. – 87 місце, у 2020 – 79 місце). Аналітики стверджують, що війна в Україні послаблює її й без того крихкі демократичні інститути. Згідно з поясненнями до рейтингу, ситуація в Україні погіршилась через

централізацію влади в Офісі президента, зменшення ролі парламенту, уряду, медіа й опозиції та вимушене скасування виборів.

Проведений аналіз міжнародних індексів показав наявність певного дисбалансу між технологічними досягненнями та інституційним розвитком України. Зокрема, високі позиції за індексом розвитку електронного урядування свідчать про суттєвий прогрес у впровадженні цифрових технологій, розвитку онлайн-сервісів, відкритих даних та модернізації публічних послуг. Водночас відносно низький рівень індексу демократії відображає наявність системних проблем у функціонуванні демократичних інститутів, рівні політичної участі, довіри до влади та забезпеченні верховенства права.

Така ситуація пояснюється тим, що цифровізація державного управління є більш технологічно орієнтованим процесом, який може реалізовуватися швидше завдяки політичній волі, інвестиціям та міжнародній підтримці. В свою чергу, становлення демократії потребує тривалого часу, оскільки безпосередньо залежить від інституційної зрілості, політичної культури суспільства, ефективності правових механізмів та рівня громадянської активності. Сьогодні технологічні рішення, такі як електронні послуги та цифрові реєстри, впроваджуються в Україні значно швидше, ніж змінюється політична культура, судова система чи глибинні антикорупційні механізми.

Крім того, сам по собі високий рівень електронного урядування не гарантує автоматичного підвищення рівня демократичності, оскільки цифрові інструменти можуть використовуватися переважно для підвищення адміністративної ефективності, а не для розширення реальної участі громадян у прийнятті рішень. Це свідчить про необхідність поглиблення інтеграції електронної демократії в систему публічного управління, зокрема через розвиток інструментів електронної участі громадян у вирішенні питань місцевого та державного значення, підвищення прозорості процесів ухвалення рішень та зміцнення довіри між державою і суспільством.

Синергія електронного урядування та демократії є ключем до адаптації держав до глобальних викликів. Для України стратегічно важливим є подолання розриву між технічними досягненнями та змістовним наповненням демократичних процесів. Інновації у врядуванні мають бути спрямовані не лише на комфорт споживання державних послуг, а й на розширення можливостей громадянина впливати на прийняття управлінських рішень, що є основою стійкого демократичного розвитку в цифрову епоху.

Література:

1. Орловська Ю.В., Кахович О.О., Квактун О.О. Електронна демократія як інструмент публічного управління та адміністрування: теоретичний базис. *Економіка та суспільство*. 2021. Випуск 28. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-28-53>
2. Про схвалення Концепції розвитку електронного урядування в Україні: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 20 вересня 2017. № 649-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/649-2017-%D1%80#Text>
3. Про схвалення Концепції розвитку електронної демократії в Україні та плану заходів щодо її реалізації: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 8 листопада 2017. № 797-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/797-2017-%D1%80#Text>
4. E-Government Survey 2022. The Future of Digital Government. *United Nations Department of Economic and Social Affairs*. URL: <https://desapublications.un.org/sites/default/files/publications/2022-09/Web%20version%20E-Government%202022.pdf>
5. E-Government Survey 2024. Accelerating Digital Transformation for Sustainable Development. *United Nations Department of Economic and Social Affairs*. URL: https://desapublications.un.org/sites/default/files/publications/2024-10/Print%20Version%20_E-Government%20Survey%202024%2011_10_2024.pdf
6. Democracy Index 2024. What's wrong with representative democracy? *The Economist Intelligence Unit Limited*. 2025. URL: <https://static.poder360.com.br/2025/03/the-economist-democracia-.pdf>